

زراعت چوب فرصت‌ها و چالش‌ها

تهیه کننده: مهندس طالب امین پور
ریس گروه جنگل کاری و پارک‌های دفتر امور منابع جنگلی

قسمت دوم و پایانی

می‌باشد.

عوامل بازدارنده وضع اجرایی موجود

۱. ناکارآمدی ضوابط و شرایط بانک‌های عامل در ارائه به موقع تسهیلات به واحدهای اجرایی زراعت چوب
۲. عدم توجه کافی برنامه‌ریزان اجرایی به امر توسعه زراعت چوب به عنوان راهکار اساسی در تامین پایدار نیازهای چوبی کشور
۳. عدم شناخت کافی از پتانسیل‌های موجود آب و خاک برای توسعه زراعت چوب در استان‌های کشور
۴. فقدان برنامه فرهنگ‌سازی و توجیهی - ترغیبی برای ارتقای سطح مشارکت مردمی در استان‌ها
۵. ارایه تخصیص‌های اعتباری سالانه بی‌موقع و ناکافی در اجرای طرح توسعه زراعت چوب
۶. نبود تضمین‌ها و حمایت‌های لازم برای خرید تولیدات چوب از کشتکاران از جانب صنایع و کارخانجات چوب (در مقطعی از جانب شرکت چوب کاغذ سازاندران اعمال شده است).
۷. لزوم معرفی کلن‌ها و ارقام اصلاح شده گونه‌های سریع‌الرشد با توان تولید اقتصادی با دوره بهره‌برداری زیر ده سال سازگار با مناطق روشی مختلف کشور از طریق همکاری متقابل بخش‌های تحقیقاتی، پژوهشی و بخش اجرایی.

نتیجه

زیرا تنها راه اساسی تامین نیاز چوبی کشور از طریق توسعه زراعت چوب با کشت ارقام مناسب گونه‌های سریع‌الرشد میسر است، لذا برای تقویت و توسعه صنایع سلولزی و چوبی، جلوگیری یا کاهش فشارهای بی‌رویه وارده بر عرصه‌های جنگلی برای تامین چوب، تامین نیاز مصرفی چوب سالانه کشور به میزان ۱۴ میلیون مترمکعب و به کارگیری استعداد آب و خاک کشور جهت توسعه زراعت چوب، بایستی دولت از طریق حمایت‌های اصولی از جمله تامین عرصه‌های ملی مناسب زراعت چوب، ارایه تسهیلات ارزان بانکی، ارایه تضمین‌های خرید چوب از کشتکاران و بیمه شدن روند عملیات و مراحل داشت محصول بایستی مساعدت‌های لازم در قالب برنامه‌های پنج‌ساله توسعه پیش‌بینی و مصوب نماید. در صورت تامین میزان چوب مورد نیاز کشور به میزان سالانه ۱۴ میلیون مترمکعب از طریق زراعت چوب علاوه بر بی‌نیازی مملکت از واردات چوب‌های خارجی و صرفه‌جویی ارزی، برداشت چوب از جنگل‌های طبیعی با هدف تامین بخشی از نیاز مصرف هم‌رفعه مساله و مقوله قاچاق چوب از سطح این جنگل‌ها به طور کلی مرتفع خواهد شد.

منابع در دفتر ماهنامه موجود است.

منابع مستعد برای توسعه زراعت چوب، در یک برنامه‌ریزی ده‌ساله، کشور را به افق تولید و تامین حدود سالیانه ۱۴ میلیون مترمکعب چوب می‌رساند.

سطوح اجرایی قابل توسعه کشت درختان سریع‌الرشد چوبه در یک برنامه اجرایی ده‌ساله:

۲. استفاده از اعتبارات و تسهیلات ارزان بانکی و سایر منابع اعتباری دولتی در مراحل اجرایی در قالب وجوه اداره شده، اعتبارات کمک بلاعوض و تسهیلات بدون سود، و به کارگیری سیستم پیشرفته آبیاری با استفاده از اعتبارات پشتیبانی.

۳. استفاده از روش‌های کشت تلفیقی (آگروفارستری) به منظور ارتقای توجیه اقتصادی طرح و دستیابی به تولید پایدار.

۴. استفاده از ارقام اصلاح شده گونه‌های سریع‌الرشد چوبه در عملیات کاشت

۵. گسترش روش‌های تضمین خرید و تولید چوب کشتکاران توسعه دولت و کارخانجات صنایع چوب

۶. توسعه کلن‌های ارقام اصلاح شده گونه‌های سریع‌الرشد چوبه در جهت افزایش تولید و کوتاه شدن دوره بهره‌برداری چوب

وضعیت اجرایی موجود

در حال حاضر تنها برنامه اجرایی و عملیاتی مصوب برای توسعه امر زراعت چوب در کشور طرح ملی توسعه زراعت چوب می‌باشد که متأسفانه با توجه به محدودیت‌های موجود در میزان اعتبارات پیش‌بینی شده در موافقت‌نامه‌های سنوایی (برنامه پنج‌ساله) امکان دستیابی به اهداف برنامه اجرایی ده‌ساله میسر نمی‌باشد، به نحوی که کل سطوح پیش‌بینی شده در موافقت‌نامه ملی طرح توسعه زراعت چوب در مدت برنامه پنج‌ساله چهارم توسعه سطحی معادل ۷۰ هزار هکتار با اعتبار ۱۶۲۱۱۸ میلیون ریال برای کل کشور

وضعیت عملکرد طرح زراعت چوب در قالب اعتبارات طرح طوبی طی سنوات ۸۵-۸۴-۸۳:

سال	سطح مصوب (هکتار)	اعتبار مصوب تسهیلات (میلیون ریال)	عملکرد (هکتار)	درصد تخصیص اعتبارات
۸۳	۱۰۰۰۴	۲۸۰۰۰/۸	۷۹۰۰۷	۸۳٪
۸۴	۹۰۰۰	۲۶۴۰۰	۹۳۶۴	۴۹٪
۸۵	۱۰۹۳۶	۲۹۰۲۵	۱۳۱۸۱	۶۵٪
جمع	۲۹۹۴۰	۸۳۹۲۵/۸	۳۰۴۵۲	۶۵٪

پتانسیل‌های بالقوه منابع توسعه زراعت چوب (آب و خاک)

۱. وجود حدود ۵۰ میلیارد مترمکعب آب قابل استحصال از منابع غیرمتعارف و متعارف آب شامل رودخانه‌های مرزی، پسابها و فاضلاب و آب‌های مازاد و مانده از مصارف غیرکشاورزی برای استفاده در امر توسعه زراعت چوب. (منبع - دفتر جنگل‌های خارج از شمال، طرح ملی توسعه زراعت چوب)

۲. ارتقای سطح راندمان آبیاری با استفاده از سیستم‌های پیشرفته تحت فشار (به نحوی که در حال حاضر راندمان آبیاری سنتی حدود ۳۵ درصد الی ۳۰ درصد است که با به کارگیری سیستم پیشرفته راندمان ۹۵ درصد قابل دستیابی است و میزان مصرف آب در این بخش به یک پنجم تقلیل می‌یابد.

۳. قریب ۳۳ درصد خاک‌های ایران یعنی حدود ۵۱ میلیون هکتار دارای استعداد خوب و متوسط کشاورزی است که متأسفانه ۶۲ درصد از منابع خاک مستعد فوق‌الذکر (بالغ بر ۳۳ میلیون هکتار) در امر تولید به کار گرفته نمی‌شود و بهره‌وری ۱۸/۵ میلیون هکتار از اراضی باقی‌مانده فوق که در چرخه تولید به کار می‌رود نیز از نرخ ۶۵ درصد فراتر نرفته است. لذا به کارگیری تکنیک‌های به زراعی و ارتقای سطح بهره‌وری از خاک‌های زراعی می‌تواند بخشی از این اراضی را به منظور توسعه امر زراعت چوب اختصاص دهد. (منبع - دفتر جنگل‌های خارج از شمال، طرح ملی توسعه زراعت چوب)

در مجموع دستیابی به امر توسعه زراعت چوب به میزان سالانه ۵۰ هزار هکتار با توجه به پتانسیل‌های اشاره شده در کشور، قابل حصول می‌باشد.

پیش‌بینی برنامه اجرایی ده ساله زراعت چوب

۱. به کارگیری معادل ۵۰۰ هزار هکتار از اراضی به کار گرفته نشده از مجموع ۳۳ میلیون هکتار مورد اشاره